

Наукові перспективи
Видавнича група

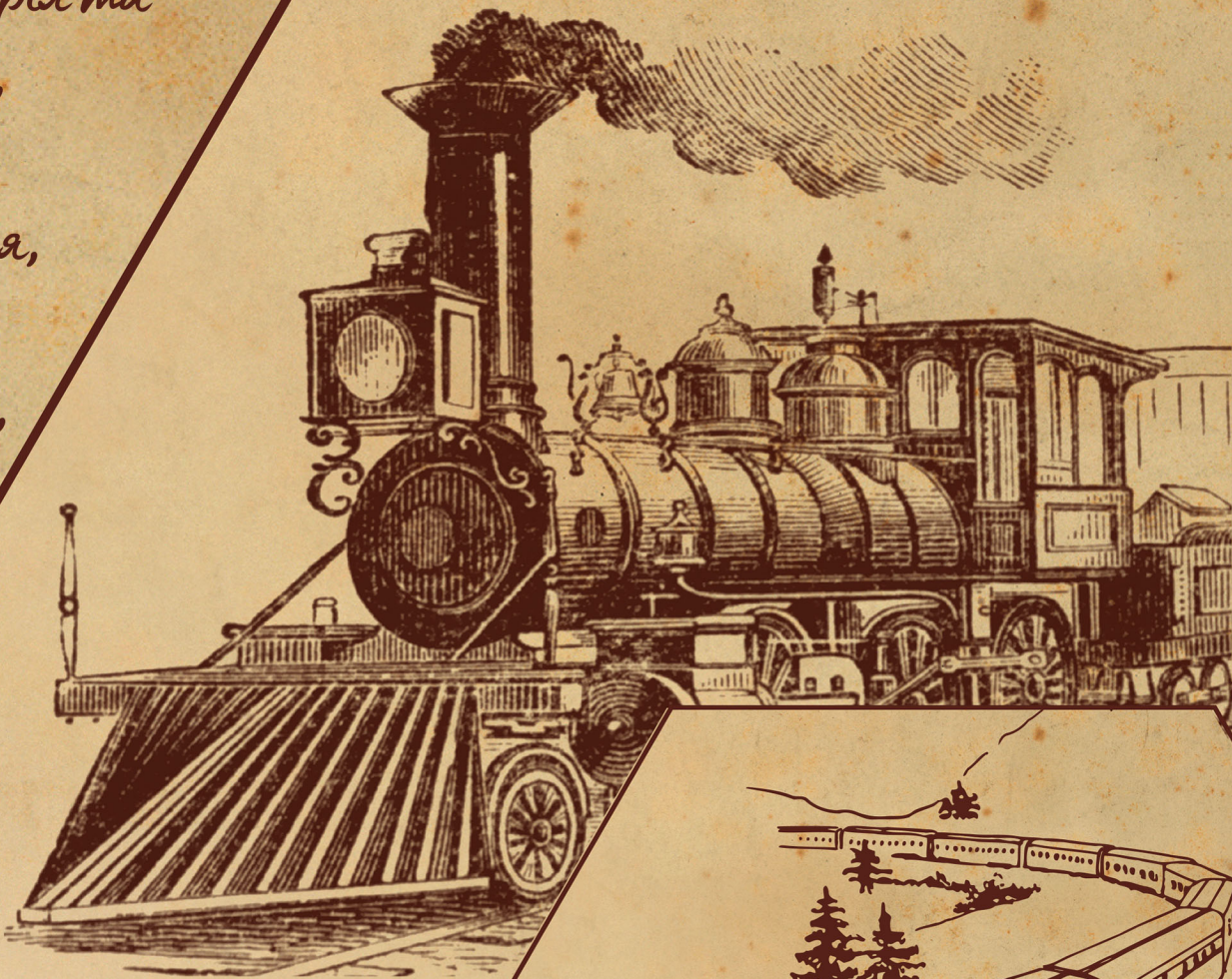

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№6(24)

2024

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Асоціація науковців України
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 6(24) 2024

Київ – 2024

*Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Association of Scientists of Ukraine
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 6(24) 2024

Kyiv – 2024

СЕРІЯ «Історія та археологія»

- Лукуяненко О.В.** 1084
POLICY OF THE COMMUNIST PARTY REGARDING THE REGULATION OF THE EVERYDAY LIFE OF HIGHER PEDAGOGICAL INSTITUTIONS IN THE 1920s-1960s: IDEALIZATION AND REALIZATION
- Войтович А.О.** 1098
НА ПЕРЕХРЕСТІ ДВОХ ОКУПАЦІЙ: СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ 1914-1915 РР.
- Громік О.В.** 1106
ХАРАКТЕР ПЕРЦЕПЦІЇ ЗАХІДНИХ ІДЕЙ ЯПОНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ У ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТОЛІТТЯ
- Дем'янюк А.Л.** 1114
БЛАЖЕННИЙ АРХІЄПІСКОП ЯКІВ СТРЕПА (JAKUB STRZEMIE) – ПОКРОВИТЕЛЬ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІДІЄЦЕЗІЇ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ: БІОГРАФІЯ, КУЛЬТ
- Єремєєва І.А.** 1128
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЕВОЛЮЦІЇ ТА СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ
- Іванов О.Ю., Понипаляк А.В.** 1140
ДЕРАДЯНІЗАЦІЯ В ПАРАДИГМІ ІСТОРИЧНОЇ ПОЛІТИКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ
- Королько А.З., Кобута С.Й., Жерноклєєв О.С.** 1152
ПОСОЛЬСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА САНДУЛЯКА В ГАЛИЦЬКОМУ КРАЙОВОМУ СЕЙМІ (1908–1914 РР.)
- Костючок П.Л.** 1162
СПРОБИ ПРИЄДНАННЯ ЛЕМКІВЩИНИ ДО ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
- Мельничук О.А., Коляструк О.А., Кравченко П.М.** 1172
ДОСЛІДНИКИ ГОЛОДОМОРУ ВІЛЬЯМ ЧЕМБЕРЛЕН І РОБЕРТ КОНКВЕСТ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ТАНДЕМ ЗАХІДНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ
- Нагірняк М.Я., Сохацький О.Ю., Морозюк Ю.В.** 1185
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ГЕОПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ: РОЗВИТОК КОНФЛІКТУ МІЖ ЗАХОДОМ І РОСІЄЮ, ЄДИНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВІДНОСИНИ З СУСІДНІМИ КРАЇНАМИ

УДК 93/94:32+355.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6\(24\)-1185-1197](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6(24)-1185-1197)

Нагірняк Михайло Ярославович кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, факультет психології і соціального захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, <https://orcid.org/0000-0002-1292-4716>

Сохацький Олександр Юрійович доктор філософії (PhD) з міжнародних економічних відносин, докторант кафедри міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин імені Б.Д. Гаврилишина, Західноукраїнський національний університет, <https://orcid.org/000-0001-8735-866X>

Морозюк Юрій Вікторович аналітик, Школа політичної аналітики «Поліс» Національного університету «Острозька академія», <https://orcid.org/0009-0005-2037-1647>

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ГЕОПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ: РОЗВИТОК КОНФЛІКТУ МІЖ ЗАХОДОМ І РОСІЄЮ, ЄДИНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВІДНОСИНИ З СУСІДНІМИ КРАЇНАМИ

Анотація. Війна росії проти України та її гегемонські зазіхання на подальше просування свого «руського міра» шляхом інформаційної війни, кібератак, дипломатичних заходів, культурної політики мають вплив на геополітику не лише країн Заходу, а практично по всьому світові.

Початок повномасштабного вторгнення в Україну продемонстрував, що перебіг подій безпосередньо на фронті є вкрай мінливим та впливає на політику різних країн. Воно стало реальним доказом того, що ризик нової війни на європейському континенті у ХХІ ст. – реальність, яку потрібно сприймати з усією серйозністю. Окрім того, зважаючи на кількість російської армії, її зовнішню збройну підтримку, пропагандистський потужний важель впливу, очевидно, що вистояти самотужки, навіть такій дієвій армії, як українська – вкрай складна задача. Лише консолідація зусиль цивілізованого світу, швидке й ефективне реагування на потреби війни в самому широкому сенсі, є запорукою Перемоги України та тих цінностей, які вона захищає, відстоюючи свій суверенітет та територіальну цілісність.

Засудження росії за її неспровоковане повномасштабне вторгнення в Україну, порушення норм міжнародного права та світового порядку й Статуту

ООН є важливим кроком до усвідомлення Заходом небезпек, які несе ревізійська політика (поширення «русского міра») цієї країни не лише для нашої держави, а й загалом для європейського континенту, й ширше – усього цивілізованого світу. Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель ще у березні 2022 р. оприлюднив основні загрози, які спровокувала війна: погіршення економічної ситуації, потоки біженців з України, енергетична залежність країн ЄС від росії та енергетичний шантаж з її боку. Зважаючи на досвід подолання фінансово-економічної кризи 2008 р. та COVID-19, є сподівання на гідну відповідь викликам. Однак, вже заключна доповідь Мюнхенської конференції з безпеки (MSC) у лютому 2024 р. містила в собі більш песимістичні налаштування світової спільноти. І справа була не лише у російсько-українській війні, що затягується, а й в інших глобальних проблемах людства, серед яких чільне місце відводять кліматичним змінам. Тому для України за таких обставин вкрай важливо не лише покладатися на зовнішню допомогу та підтримку, а й активно та ефективно розвивати двосторонні відносини з країнами-сусідами, які мають бути особливо зацікавлені у стримуванні та подоланні агресивних зовнішньополітичних планів росії.

Ключові слова: глобальна безпека, ЄС, країни Заходу, країни-сусіди, НАТО, російський ревізійнізм («русский мір»), російсько-українська війна, росія, Україна.

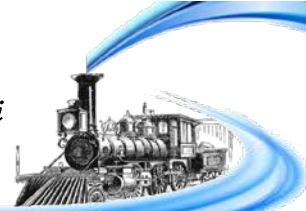
Nahirniak Mykhailo Yaroslavovych Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Faculty of Psychology and Social Protection, Lviv State University of Life Safety, <https://orcid.org/0000-0002-1292-4716>

Sokhatskyi Oleksandr Yuriyovych PhD of International Economic Relations, Doctoral student of Department of International Relations, Bohdan Havrylyshyn Education and Research Institute, West Ukrainian National University, <https://orcid.org/000-0001-8735-866X>

Moroziuk Yurii Viktorovych Researcher, School for Political Analysis POLIS, The National University of Ostroh Academy, <https://orcid.org/0009-0005-2037-1647>

**IMPACT OF THE WAR ON THE GEOPOLITICAL SITUATION:
THE DEVELOPMENT OF THE CONFLICT BETWEEN THE WEST
AND RUSSIA, THE UNIFORM POLICY OF UKRAINE
AND ITS RELATIONS WITH NEIGHBORING COUNTRIES**

Abstract. Russia's war against Ukraine and its hegemonic encroachments on the further promotion of its «russian world» through information warfare, cyber

attacks, diplomatic measures, and cultural policy have an impact on the geopolitics not only of Western countries, but practically all over the world.

The beginning of a full-scale invasion of Ukraine demonstrated that the course of events directly at the front is extremely changeable and affects the politics of various countries. It became a real proof that the risk of a new war on the European continent in the 21st century. - a reality that must be taken seriously. In addition, taking into account the size of the Russian army, its external armed support, and the powerful propaganda lever of influence, it is obvious that standing alone, even for such an effective army as the Ukrainian one, is an extremely difficult task. Only the consolidation of the efforts of the civilized world, a quick and effective response to the needs of war in the broadest sense, is the guarantee of the Victory of Ukraine and those values that it protects, defending its sovereignty and territorial integrity.

Condemning Russia for its unprovoked full-scale invasion of Ukraine, violation of the norms of international law and world order and the UN Charter is an important step towards the West's awareness of the dangers that the revisionist policy (the spread of the «Russian world») of this country poses not only for our state, but also for the European continent in general, and more broadly for the entire civilized world. In March 2022, the High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, Josep Borrell, made public the main threats provoked by the war: the deterioration of the economic situation, the flow of refugees from Ukraine, the energy dependence of the EU countries on Russia and energy blackmail on its part. Taking into account the experience of overcoming the financial and economic crisis of 2008 and COVID-19, there is hope for a decent response to the challenges. However, the final report of the Munich Security Conference (MSC) in February 2024 contained a more pessimistic attitude of the world community. And the issue was not only the protracted Russian-Ukrainian war, but also other global problems of humanity, among which a prominent place is given to climate change. Therefore, under such circumstances, it is extremely important for Ukraine not only to rely on foreign aid and support, but also to actively and effectively develop bilateral relations with neighboring countries, which should be particularly interested in deterring and overcoming Russia's aggressive foreign policy plans.

Keywords: global security, EU, Western countries, neighboring countries, NATO, Russian revisionism («Russian world»), Russian-Ukrainian war, Russia, Ukraine.

Постановка проблеми. Потреба у постійному моніторингу впливу російсько-української війни на геополітику, її окремі вектори, систематизація наявної розпорошеної інформації, пов'язана із затягуванням війни та ще більш віддаленими наслідками як для України, так і для світової спільноти та країни-

агресорки. Вже неодноразово звучали заяви про глобальну й кардинальну перебудову архітекtonіки світової безпеки, економічних та логістичних зв'язків, які були сформовані після Другої світової війни. Російсько-українська війна, особливо початок її повномасштабної фази, лише оголила проблему та змусили дещо розслаблений Захід прискореними темпами реагувати на виклики. Для України особливої ваги набули її взаємовідносини з країнами-сусідами, адже історично вони склалися по-різному. Тому вміння знайти компроміс у складних історичних перипетіях та історичних травмах, відкласти їх на потім (а ще краще – залишити для істориків) з метою об'єднання зусиль проти спільного ворога – росії, є нагальною потребою та частиною зовнішньої політики нашої держави.

Російсько-українська війна, яку ще називають першою континентальною війною Європи ХХІ ст., кардинально вплинула на глобальну безпеку, яка організаційно та законодавчо оформилася після Другої світової війни. Її гарантами та безпосередніми учасниками були, насамперед, такі міжнародні організації, як Організація Об'єднаних націй (ООН), Північноатлантичний Альянс (НАТО), Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема російсько-української війни вже понад 10 років не сходить зі шпальт світових медіа та є предметом уваги науковців різних напрямків: військових, економістів, істориків, політологів, релігієзнавців, філософів, психологів... Така пильна увага до цих подій зумовлена не тільки масштабністю війни, а і її впливом на геополітичний устрій загалом.

Магда Є. у своїй численних публікаціях та виступах ключову увагу приділяє історичним, політичним, економічним, інформаційним аспектам гібридної війни. Зокрема, його книга «Гібридна війна: вижити і перемогти» стала однією з перших спроб всебічного аналізу причин та витоків російсько-української війни [1]. Монографія Котулеса І.Е. і Пуштаї В. фокусує увагу читачів на військовій агресії росії проти України як частині політики російського ревізіонізму та його наслідках для регіональної й міжнародної архітекtonіки безпеки. Не минули увагою автори й дослідження стратегічних цілей країни-агресора, пропонуючи три варіанти сценаріїв щодо продовження війни й можливого використання ядерної зброї [2]. Проблемні питання євроінтеграції України та співробітництво з ЄС вивчали Череп А. і Троєпольська М. [3]. Войтовський К., Резнікова О., спираючись на дослідження та виступи європейських і американських експертів, проаналізували розвиток геополітичних процесів, які вплинули на російсько-українську війну, насамперед, на можливість повномасштабного вторгнення [4]. Горбулін В. та Бадрак В. свою книгу присвятили ключовим епізодам перших двохсот днів, які пережила Україна після 24 лютого 2022 р., виважено препаруючи наші досягнення та

провали [5]. Висвітлення та коментування основних положень щорічної доповіді Мюнхенської безпекової конференції (16-19 лютого 2024 р., доповідь оприлюднена 12 лютого) – у центрі дослідження Орлик В. [6]. Дослідники суголосні у своїх висновках про глобальний вплив російсько-української війни як на сьогодні, так і на віддалені у часі перспективи. Ця війна вже змінила розстановку сил, суттєво впливає на світовий порядок та формує нові наративи порядку денного для всього людства [7; 8; 9; 10].

Мета статті полягає у спробі комплексного огляду впливу російсько-української війни на геополітичну ситуацію у світі з акцентом на кількох векторах. А саме – глобальне протистояння Заходу та росії, відносини України із країнами-сусідами крізь призму війни. Для досягнення поставленої мети використані міждисциплінарні підходи та методи контент-аналізу, біографічний метод, кейс-метод, методи синтезу та систематизації, компаративний метод. Це дозволило охопити різноманітні підходи до животрепетної теми та поглянути на неї з різних точок зору, з врахуванням швидкоплинності процесів та стрімких змін, що викликані перебігом російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Завершення Другої світової війни знаменувало собою формування нового геополітичного устрою, який тримався кілька десятиліть. Хоча першопочатково видавалося, що людство належним чином усвідомило загрози й рівень руйнацій, які можуть спричинити війни та ядерна зброя. Однак розпад СРСР у 1991 р. і подальший перебіг подій на пострадянському просторі продемонстрували, що тоталітарно-імперські амбіції росії не залишилися у минулому. Як зазначив Магда Є., після розпаду СРСР російські політичні еліти буквально відразу заговорили про Україну як про «тимчасово втрачену територію», не сприймаючи її як суверенну державу [1, с. 5]. Американський державний діяч, політолог Бжезінський З. ще у 1992 р. в одному зі своїх інтерв'ю сказав наступне: «Імперський інстинкт — це відображення минулого, і щоб його позбутися, потрібен час. Це нелегко було зробити Франції, нелегко зробити й Росії. Але я вважаю, що існує історичний шанс домогтися успіху. <...> Те, що відбувається в росії і Україні, матиме вирішальне значення для майбутнього людства» [11]. Насправді початок російсько-української війни у лютому 2014 р. не є чимось неочікуваним чи екстраординарним для європейського континенту. Достатньо згадати, що ще на період розпаду СРСР на цих територіях росія розгорнула низку військових конфліктів гібридного характеру, які з часом набули формату заморожених: Придністров'я (початок у 1992 р.), Нагорний Карабах (з кінця 1980-х рр. й до сьогодні остаточної крапки ще не поставлено), війна росії проти Грузії у 2008 р. Від російської агресії проти України ці війни відрізняються масштабом, однак мета та форми й методи ведення – багато в чому подібні [10]. Хіба що нині в Україні випробовують усі можливі технології ведення війни ХХІ ст.

Отож, після однієї із самих знакових подій ХХ ст., - розпаду СРСР, — росія, попри кількарічний період ігор в демократію, розгорнула свою політику у бік агресії стосовно тих країн, яких вважає сферою свого геополітичного впливу. При цьому вона також активно й жорстко використовує усі можливі засоби впливу на Захід задля просування своїх імперських амбіцій та пропагандистських наративів: газовий шантаж («Хто контролює здобич енергоресурсів, маршрути їхньої доставки, і розподіл, той формує геополітику») [1, с. 88], культурна дипломатія (досі спостерігаємо замилювання «великої русской культурой»); інформаційна війна; кібератаки тощо. Сучасний світ переживає потужний сплеск турбулентності. Тому усталені класичні моделі геополітики вже не відповідають вимогам часу: «На доктринальному рівні сьогодні ефективно працює дефініція «геополітичний світоустрій», яка відображає політико-економічне, технологічне й природно-ресурсний співвідношення потенціалів геополітичних акторів, розподіл між ними сфер глобального/регіонального впливу та характер взаємодії у визначеному (згідно з епохою і масштабу) геопросторі» [7, с. 7]. Можна впевнено заявити, що Україна активно долучається до формування нового світоустрою, насамперед – у сфері безпеки. Героїчний спротив українських Сил Оборони продемонстрував світові, що коли йдеться про захист свого права на життя відповідно до своїх цінностей, то навіть найпідступніший ворог не здатний зламати силу духу.

Політичний оглядач Юрій Шейко у липні 2021 р., тобто ще перед повномасштабним вторгненням росії в Україну, але у розпал погіршення стосунків України з білоруссю та покращенням взаємовідносин з іншими країнами-сусідами, у відомому виданні «Deutsche Welle», опублікував статтю із промовистою назвою «Відносини України з сусідами: чи є у Києва друзі?». Ми пропонуємо детальніше зупинитися на даній публікації, щоб нагадати, як виглядала для України міжнародна ситуація напередодні повномасштабного вторгнення. Солідарні з автором, що історично відносини між Україною та її сусідами ніколи не були простими та безхмарними. Натомість допомогу наша країна отримувала, насамперед, зазвичай від більш географічно віддалених держав (США, Канада). Ми не ставимо собі за мету розбирати усі історичні клубки, які впливали й впливають на міждержавні відносини, в тому числі й по лінії Україна – країни-сусіди. Лише пунктирно окреслимо основні акценти, які розставив Юрій Шейко. Оскільки вони, на наш погляд, надають можливість зрозуміти розстановку сил на європейській арені напередодні повномасштабного вторгнення. Точкою відліку візьмемо 2014 р., коли Україна та білорусь остаточно продемонстрували принципово різні підходи щодо своєї зовнішньої політики. Якщо Євромайдан та Революція Гідності в Україні стали наочним прикладом бачення народом України напрямку поступу своєї

держави, то білорусь «намагалася балансувати між росією і Євросоюзом. Утім, це не заважало Києву та Мінську співпрацювати, а атмосфера між державами була переважно прагматичною. Одним із проявів цього були переговори Тристоронньої контактної групи з урегулювання на Донбасі, які до пандемії відбувалися у Мінську» [12]. Однак «політичний кульбіт» олександра лукашенка у серпні 2020 р. звів нанівець цей примарний баланс. Йдеться про передачу затриманих «вагнерівців» не Україні, а росії. Україна також, разом з країнами ЄС та іншим цивілізованим світом, визнали президентські вибори 9 серпня 2020 р. в білорусі сфальсифікованими. Відтоді взаємовідносини між нашою державою та білоруссю лише погіршувалися на усіх рівнях.

Ще один наш сусід – Польща. Історично відносини з цією країною мали різний характер. Ми маємо взаємні історичні претензії, час від часу ятримо історичні рани, влітаючи їх у сучасні політичні процеси. Однак, вже після 1991 р., стосунки між нашими державами розвивалися цілком успішно, якщо залишити за дужками питання історичної політики та пам'яті. Польщу навіть називали «адвокатом України» в ЄС. Однак політичні зміни в керівництві Польщі у 2015 р. змінили й ставлення до України та до її євроінтеграційних прагнень й поступу. З боку Польщі були неодноразові спроби знову повернутися до болючих історичних тем, які особливої актуальності набули на початку 2000-х рр. При цьому Польща надавала дієву підтримку Україні, наприклад, у сфері кібербезпеки. Не менш складними й контроверсійними були відносини між Україною та Угорщиною. Для Будапешту вкрай актуальними на 2015 р. були питання культури, особливо якщо йшлося про угорців Закарпаття. Загалом Угорщина через історичні питання (фантомні болі імперії) мала досить-такі складні відносини й з іншими країнами. При цьому на словах угорська політична влада підтримувала євроінтеграційні прагнення України. Щодо Словаччини, то історико-культурний спадок у відносинах між нашими країнами як державами-сусідами, найменше дається взнаки. Не можна забувати й про економічні інтереси: на той час більша частина російського газу через Україну перекачувалася далі саме територією Словаччини. Відносини України і Молдови, завдячуючи політиці проросійського президента Молдови у 2016-2020 рр. Ігора Додона, важко в ці роки назвати дружніми. Однак прихід до влади наприкінці 2020 р. Майї Санду докорінно змінив ситуацію. Прикметно, що свій перший закордонний візит президентка здійснила саме до України. Наразі можна вести мову про максимально дружню налаштованість Молдови щодо України, і це взаємно. Щодо Румунії, то ця країна має свої економічні інтереси у Чорному морі. Тому для неї питання безпеки цього регіону, партнерські стосунки з Україною, є далекоглядною й прагматичною взаємовигідною політикою співпраці. Експерти визнають Румунію «яструбом» у питаннях протистоянні росії та її небажання перетворити Чорне море на

внутрішнє російське озеро. Румунія практично демонструє свою підтримку Україні у Східному партнерстві та у її євроінтеграційному поступі [12].

Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель у своєму блозі 14 березня 2022 р. написав про асиметричний шок, якого зазнали країни ЄС вже втретє за 15 років (вперше – фінансова і економічна криза 2008 р., вдруге – пандемія COVID-19). На найвищому рівні представники європейської спільноти на своєму неформальному саміті у Версалі домовилися про необхідність:

- посилення стійкості економіки ЄС;
- радикальне скорочення імпорту російських енергоносіїв («диверсифікація поставок, енергоефективність і прискорення використання відновлюваних джерел енергії. <...> нам необхідно збільшити закупівлі зрідженого природного газу (СПГ) у таких постачальників, як США, Катар, Норвегія, африканських виробників») [13];

- подальше серйозне зміцнення європейської оборони.

При цьому Боррель Ж. наголосив на послабленні росії внаслідок її агресії та посилення впливу Китаю. Щодо викликів, з якими стикнулися країни ЄС через війну, то це – потоки біженців з України та енергетична залежність країн. У сумі ці дві проблеми є досить-таки складними для країн ЄС. Однак, маючи досвід подолання наслідків кризи 2008 р. та COVID-19 та, нарешті, усвідомлення небезпеки, яку несе росія усьому цивілізованому світу, майже всі країни ЄС розуміють: «Велика війна переформатувала світові уявлення про безпеку, оголивши очевидне. Виявилось, що блокада українських портів загрожує голодом Африці, що російський газ є не енергоносієм, а зброєю, що світова політика – чи в питаннях стримування агресії, чи енергетики – вимагає перегляду» [14].

Ціла когорта американських та європейських експертів, залучених до аналізу основних геополітичних процесів, що вплинули на можливість повномасштабного вторгнення росії в Україну, його перебіг та можливі наслідки, з різних трибун та у своїх публікаціях наголошують:

- повномасштабне вторгнення однозначно й беззаперечно є порушенням норм міжнародного права та міжнародного порядку, фундаментальних принципів Статуту ООН;

- воно стало найбільшим викликом для європейської безпеки та стабільності з 1945 р.;

- повномасштабна війна – не що інше, як політика російського ревізюнізму; вона охоплює не лише Україну, а є частиною зовнішньополітичних амбітних імперсько-шовіністичних планів росії [2, с. 17-27].

- російська інформаційна війна, дезінформація щодо історії України, української мови, державності України тощо – багаторічний спланований

сценарій, скерований на поширення та утвердження у світі російської візії нашої держави;

- російський дискурс війни як «конфронтація із силами зла Заходу», де Україна – поле битви двох світів, «загниваючого Заходу» та «русского міра» - продовження радянських ідеологічних настанов;

- необхідно посилювати військову допомогу Україні, поглиблювати санкції проти росії, посилювати політичний тиск на країни-члени НАТО з метою підтримки України;

- розширення кількості країн-членів НАТО (Фінляндія і Швеція, усвідомлюючи небезпеку з боку росії та її географічну близькість до своїх кордонів, семимильними кроками прискорили свій вступ до Альянсу, відмовившись від політики позаблоковості) [15], не варто вважати тригерами посилення напруги між росією та державами Заходу;

- провал «Київ за три дні» продемонстрував, з одного боку, рішучість та стійкість України, її видимість для міжнародної спільноти, посилення суб'єктності як держави, з другого — розвінчав багаторічний міф про непереможну російську армію (водночас не варто забувати про чисельність людського ресурсу росії та кількість її матеріально-технічного оснащення для ведення тривалої війни);

- Україна вимушена покладатися на збройну, фінансову, матеріально-технічну, гуманітарну підтримку Заходу, що, з одного боку, консолідує світ у підтримці нашої держави, але водночас й робить її вразливою до політичних коливань та внутрішніх перипетій всередині цих країн, а також позицій окремих політичних і державних лідерів;

- попри те, що економіка росії зазнає колосальних збитків через втрату такого клієнта, як ЄС, Захід також економічно втрачає від спроб за короткотривалий термін (у планах – до 2030 р.) позбутися енергозалежності від країни-агресорки;

- стратегічні цілі росії передбачають зосередження на конкретних країнах (ймовірно, йдеться про Молдову та Грузію), де вона буде посилювати свою інформаційну війну, кібератаки, енергетичні блокади тощо;

- економічна війна Заходу проти росії не має зруйнувати економіку самої Європи, адже економічне послаблення провідних економічних країн світу не сприятиме допомозі України чи іншим, менш економічно розвинутим, країнам, що залежать від фінансово-економічної підтримки потужних європейських економік;

- на порядку денному залишається і ядерна загроза з боку росії, хоча її рівень на сьогодні оцінюють як невисокий [4].

У лютому 2024 р. відбулася Мюнхенська конференція з безпеки (MSC). На цьому авторитетному безпековому форумі, згідно з підсумковою допові-

ддю, було зафіксовано завершення часів геополітичного та економічного позитивного бачення перспектив. Натомість констатовано триваючу фрагментацію існуючого світоустрою; суперництво держав не за збільшення прибутків, а за зменшення втрат; бачення глобалізації як можливість для національних держав «вхопити якомога більший кусень пирога», а не як можливість ефективної співпраці та розвитку; політична невизначеність; кліматичні загрози. Також важливою віхою сучасного світового порядку є зростання впливу «Глобального Півдня» та Китаю, що зачіпає геополітичні інтереси таких гегемонів, як США та загалом країн G7 (країни ліберальної демократії). Відзначено й небезпечні тенденції зростання впливу авторитарних режимів (на прикладі росії). Виграш росії у війні, на думку експертів форуму, буде «програшем для всіх». Ми не будемо акцентувати увагу на інших пунктах заключної доповіді, яка стосується всебічного охоплення існуючих проблем світового порядку (мілітаризація Китаю, ескалація конфлікту на Близькому Сході, військові хунти в Африці) [6]. Очевидно, що ці події також мають вплив на перебіг російсько-української війни. Оскільки зусилля світової спільноти скеровані на різні проблеми планетарного масштабу, то кейс України, попри наші бажання, не може залишатися на першому місці тривалий час. Для світового співтовариства значно небезпечнішим, з їхньої точки зору, є проблема кліматичних змін. Адже стрімке потепління тягне за собою зневоднення планети, зростання кількості масштабних лісових пожеж, посилення продовольчої небезпеки і т.ін. Тому Україна як держава, що веде виснажливу визвольну війну, війну без перебільшення екзистенційну, повинна чітко усвідомлювати свої національні інтереси, без «рожевих окулярів» щодо того, що увесь світ буде сконцентрований виключно на наших проблемах. І тут, на наш погляд, на перше місце висувається, якщо вести мову про зовнішню політику України, проблема єдиної політики щодо країн-сусідів.

Україна має сумарну протяжність кордону із країнами ЄС близько 1400 км. Таке географічне розташування є суттєвим фактором взаємовідносин між нашою державою та країнами-сусідами, членами ЄС, а також визначає перспективами подальшого розвитку економіки (транспортні зв'язки, комунікації, розвиток туристичного бізнесу тощо).

Висновки. Після Другої світової війни був сформований на міжнародному рівні світовий порядок, який базувався на біполярності світу (США та СРСР). Кілька десятиріч поспіль така ситуація більш-менш влаштувала провідних гравців геополітичної шахівниці. Однак після розпаду СРСР у 1991 р. росія, не витримавши іспит на демократію та європейські цінності, знову розгорнула відверту політику ревізіонізму (поширення «руського міра»). Власне, симптоми спроб відродити СРСР були

відчутні на багатьох прикладах агресії росії проти суверенних держав, що постали на політичній карті світу після розпаду СРСР. Однак Захід продовжував заgravати з росією як з ядерною державою та будиши в енергетичній залежності, прагнув підтримувати дружні стосунки з нею. В середині самої України також велася активна діяльність, скерована на повернення «неслухняної молодшої сестри» в «братські обійми братнього народу». Події лютого 2014 р., початок російсько-української війни став справжнім струсом як для українського суспільства, так і для країн Заходу. Однак по-справжньому дієві кроки щодо зміни безпекової політики країн Заходу, перегляду взаємовідносин з росією почали відбуватися після 24 лютого 2022 р. Ми є свідками справжнього прозріння для багатьох як пересічних громадян, так і політиків найвищого рівня щодо ролі росії в сучасному світі та її агресивної політики. Наразі на порядку денному залишаються, окрім власне самої війни, питання енергетичної незалежності від «країни-колонки», питання євроінтеграційного поступу України та повоєнного устрою світу.

Взаємовідносини України із країнами-сусідами є стратегічно важливими як з точки зору перебігу російсько-української війни та форм участі цих країн у війні, так і у перспективі для подальшої євроінтеграційної політики України та поглибленні існуючої взаємовигідної співпраці в різних галузях й формуванні нових напрямків взаємодії у безпековій, бізнесовій, туристичній, культурній, освітній, науковій сферах.

Література:

1. Магда Є. *Гібридна війна: вижити і перемогти*. - Харків: Віват, 2022 304 с.
2. Kotoulas I.E., Pusztai W. Geopolitics of the war in Ukraine. *Foreign Affairs Institute*. 2022. 77 р.
3. Череп А., Троєпольська М. (2018). Проблемні питання співробітництва України з ЄС. *Економічний простір*. 2018. № 138. С. 29-40. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/318> (дата звернення 20.01.24)
4. Войтовський К., Резнікова О. Геополітичні аспекти впливу на хід війни РФ проти України. Національний інститут стратегічних досліджень, 23 серпня 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-proty-ukrayiny> (дата звернення 20.01.24)
5. Горбулін В. Бадрак, В. Над прірвою. 200 днів російської війни. Київ: Брайт-Букс, 2022. 280 с.
6. Орлик В. Основні положення Щорічної доповіді Мюнхенської безпекової конференції. Національний інститут стратегічних досліджень, 16 лютого 2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-polozhennya-shchorichnoyi-dopovidi-myunkhenskoyi> (дата звернення 20.01.24)
7. Герасіна Л., Мамонова С. Наукове моделювання планетарної системи в геополітичному дизайні. Україна в умовах формування нового світового порядку. Збірник матеріалів XXXV Харківських політологічних читань (м. Харків, 28 квітня 2023 р.). Харків: Право, 2023. С. 6-10.

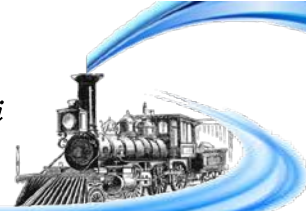

8. Гуменюк Б. Війна росії проти України: її вплив на регіональні та глобальні процеси. *Україна дипломатична*. 2022. Випуск XXIII. С. 18-30. DOI: 10.37837/2707-7683-2022-1.
9. Козловець М. *Вплив російсько-української війни на світовий порядок*. Україна в умовах формування нового світового порядку. Збірник матеріалів XXXV Харківських політологічних читань (м. Харків, 28 квітня 2023). Харків: Право, 2023. С. 20-25
10. Трюхан В. «Гібридні» війни Росії – це засіб виживання сучасної російської держави. «Гібридна» війна росії – виклик і загроза для Європи. Київ: Центр Разумкова, 2016. С. 10-15.
11. Сидорук А. Велика шахівниця Збігнева Бжезінського. *Дзеркало тижня*, 21 березня 2008. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/velika_shahivnitsya_zbigneva_bzhezinskogo.html (дата звернення 20.01.24)
12. Шейко Ю. Відносини України з сусідами: чи є у Києва друзі? Deutsche Welle, 22 липня 2021. <https://www.dw.com/uk/vidnosyny-ukrainy-z-susidamy-chy-ye-u-kyieva-druzi/a-58318402> (дата звернення 20.01.24)
13. Війна в Україні та її наслідки для ЄС - Блог Високого представника ЄС Жозепа Борреля. Представництво Європейського Союзу в Україні 16 березня 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%97%D1%97-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%94%D1%81-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3-%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%94%D1%81-%D0%B6%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BF%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%8F_uk?s=232 (дата звернення 20.01.24)
14. Чернишов О. П'ять кроків до енергетичної незалежності України та ЄС. *Forbes*, 8 вересня 2023. URL: <https://forbes.ua/company/pyat-krokov-do-energetichnoi-nezalezhnosti-ukraini-ta-es-08092023-15826>
15. Країни-члени НАТО. *Організація північноатлантичного альянсу*, 28 березня 2024. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_52044.htm (дата звернення 20.01.24)

References

1. Magda, Ye. (2022). *Hibrydna viyna: vyjyty i peremogy* [Hybrid War: Survive and Win]. Kharkiv: Vivat. [in Ukrainian].
2. Kotoulas, I.E. & Pusztai, W. (2022). *Geopolitics of the war in Ukraine*. Foreign Affairs Institute. 77 p.
3. Cherep, A., & Troepolska, M. (2018). *Problemni pytannya spivrobotnytstva Ukrayiny z Yevropeyskym Soyuzom* [Problematic Issues of Ukraine's Cooperation with the EU]. *Ekonomichnyy prostir*, № 138. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/318> [in Ukrainian].
4. Voytovskyy, K. & Reznikova, O. (2022). *Heopolitychni aspekty vplyvu na khid viyny RF proty Ukrayiny* [Geopolitical Aspects of the Influence on the Course of the RF War Against Ukraine]. *Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen*, 23 serpnya. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-proty-ukrayiny> [in Ukrainian].
5. Horbulin, V. & Badrak, V. (2022). *Nad prirvoyu. 200 dnyv rosiyskoyi viyny* [On the Brink. 200 Days of the Russian War]. Kyiv: Brayt-Buks. [in Ukrainian].

6. Orlyk, V. (2024). Osnovni polozhennya Shchorichnoyi dopovidi Myunkhenskoyi bezpekovoyi konferentsiyi. [Main Provisions of the Annual Report of the Munich Security Conference]. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen, 16 lyutogo. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-polozhennya-shchorichnoyi-dopovidi-myunkhenskoyi> [in Ukrainian].

7. Gerasina, L., & Mamonova, S. (2023). Naukove modelyuvannya planetarnoyi systemy v heopolitychnomu dizayni Ukrayina v umovakh formuvannya novoho svitovoho poriadku [Scientific Modeling of the Planetary System in the Geopolitical Design of Ukraine in the Context of the Formation of a New World Order]. Zbirnyk materialiv XXXV Kharkivskykh politolohichnykh chytan (m. Kharkiv, 28 kvitnya 2023 r.). Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

8. Humenyuk, B. (2022). Viyna Rosiyi proty Ukrayiny: yiyi vplyv na rehionalni ta hlobalni protsesy [Russia's War Against Ukraine: Its Impact on Regional and Global Processes]. Ukrayina dyplomatychna, vypusk XXIII. DOI: 10.37837/2707-7683-2022-1. URL: <http://ud.gdip.com.ua/vijna-rosii-proty-ukrainy-ii-vplyv-na-rehionalni-ta-hlobalni-protsesy.html> [in Ukrainian].

9. Kozlovets, M. (2023). Vplyv rosiysko-ukrayinskoyi viyny na svitovyy poriadok. Ukrayina v umovakh formuvannya novoho svitovoho poriadku [Influence of the Russian-Ukrainian War on the World Order. Ukraine in the Conditions of Forming a New World Order]. Zbirnyk materialiv XXXV Kharkivskykh politolohichnykh chytan (m. Kharkiv, 28 kvitnya 2023). Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

10. Tryuhan, V. (2016). «Hibrydni» viyny Rosiyi – tse zasib vyzhyvannya suchasnoyi rosiyskoyi derzhavy. «Hibrydna» viyna rosiyi – vyklyk i zahroza dlya Yevropy [“Hybrid” Wars of Russia - a Means of Survival of the Modern Russian State. “Hybrid” War of Russia - a Challenge and Threat to Europe]. Kyiv: Tsentrazumkova. [in Ukrainian].

11. Sydoruk, A. (2008). Velyka shakhivnytsya Zbignyeva Bzhezinskoho [The Grand Chessboard of Zbigniew Brzezinski]. Dzerkalo tyzhnya, 21 bereznya. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/velika_shahivnytsya_zbignyeva_bzhezinskoho.html [in Ukrainian].

12. Sheyko, Yu. (2021). Vidnosyny Ukrayiny z susidamy: chy ye u Kyieva druzi? [Relations of Ukraine with Neighbors: Does Kyiv Have Friends?] Deutsche Welle, 22 lypnya. URL: <https://www.dw.com/uk/vidnosyny-ukrainy-z-susidamy-chy-ye-u-kyieva-druzi/a-58318402> [in Ukrainian].

13. Viyna v Ukrayini ta yiyi naslidky dlya Yevropeyskoho Soyuzu (2022). Blog Vysokoho predstavnyka Yevropeyskoho Soyuzu Zhozepa Borrelia [War in Ukraine and Its Consequences for the EU. Blog of the EU High Representative Josep Borrell] Predstavnytstvo Yevropeyskoho Soyuzu v Ukrayini, 16 bereznya. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%97%D1%97-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%94%D1%81-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3-%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%94%D1%81-%D0%B6%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BF%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%8F_uk?s=232 [in Ukrainian].

14. Chernyshov, O. (2023). Pyat krokiv do enerhetychnoyi nezalezhnosti Ukrayiny ta Yevropeyskoho Soyuzu. [Five Steps to Energy Independence of Ukraine and the European Union]. Forbes, 8 veresnya. URL: <https://forbes.ua/company/pyat-krokv-do-enerhetychnoi-nezalezhnosti-ukraini-ta-es-08092023-15826> [in Ukrainian].

15. Krayiny-chleny (2024). NATO. Orhanizatsiya pivnichnoatlantychnoho aliansu, 28 bereznya. [NATO. Organization of the North Atlantic Alliance, March, 28th] URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_52044.htm [in Ukrainian].